

Academic Article

การเสริมสร้างทักษะด้านคนและสังคม (soft skill) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
สาขาวิชานิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ENHANCING SOFT SKILL
FOR UNDERGRADUATE COMMUNICATION ARTS STUDENTS
OF PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์* สุวัฒน์ มีผา เบญจพร มณีโรจน์ ชลชีพ อินทรสวาท
และ รินลดา คำแปงตัน

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Nathanan Wiriya-wit*, Suwad Meepha, Benjaporn Maneerot, Chareporn Intarasaward
and Rinrada Khampaengtana

Communication Arts, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University

*E-mail: nathanan@pnru.ac.th

Received: 2023-11-27

Revised: 2024-06-10

Accepted: 2024-06-10

บทคัดย่อ

สังคมปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก ทั้งด้านเทคโนโลยี การเกิดวิกฤติการณ์ต่าง ๆ และความท้าทายใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ความสามารถในการปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านคนและสังคม (soft skill) มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทักษะด้านวิชาชีพ (hard skill) เลย การเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาที่มุ่งความเป็นเลิศทางด้านเนื้อหาวิชาการของนักศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการดำเนินชีวิตอีกต่อไป นักศึกษาต้องมีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชาการและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อแข่งทั้งงานและแข่งทั้งคน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครกำหนดให้การพัฒนา soft skill เป็นอัตลักษณ์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และให้บัณฑิตมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยจัดกิจกรรมพัฒนา soft skill ด้วยกระบวนการวิศวะกรรม สังคม เพื่อฝึกด้านการสื่อสาร ประสานงาน และสร้างนวัตกรรม ดังนั้น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จึงจัดให้มีการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริม soft skill อาทิ

ทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยโครงการของชุมชนสังคมในสภาพปัญหาจริง เป็นการส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาให้กับชุมชนท้องถิ่น และความร่วมมือ หรือเรียกกันว่า 4C's โครงการเสริมสร้าง soft skill ในครั้งนี้ เป็นการบูรณาการการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ เพื่อส่งเสริม hard skill และ soft skill ส่งผลให้นักศึกษาสามารถทำงานและดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : ทักษะด้านคนและสังคม ศตวรรษที่ 21 นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ABSTRACT

The world today is changing very quickly with technology; crises and new challenges arise all the time. The ability to adapt to change is an important skill in the 21st century, especially for people, and social skills (soft skills) are no less important than professional skills (hard skills). The teaching and learning at educational institutions that focus on excellence in academic content alone may no longer be enough for students to live their lives; students must have knowledge of academic content and develop necessary skills in the 21st century to be good at both work and people.

Phranakhon Rajabhat University has designated soft skill development as the identity of Phranakhon Rajabhat University graduates. and equips graduates with 21st century skills by organizing activities to develop soft skills with the social engineering process to train in communication, coordination, and innovation. Therefore, the department of Communication Arts at Phranakhon Rajabhat University has a teaching and learning process in various subjects that focus on promoting soft skills, such as learning by doing activities with social community projects in real-life problem situations. It promotes communication skills, creative thinking, analytical thinking to solve problems for local communities, and cooperation; it is known as the 4 C's. This strengthen soft skills project is an integration of teaching and academic services to promote hard and soft skills, resulting in students being able to work and live effectively.

Keyword: Soft skill, 21st Century skill, Communication Arts, Phranakhon Rajabhat University

บทนำ

ทักษะ (skills) มีความสำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิต ช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาความรู้ พัฒนาสมรรถนะ พัฒนาความสามารถของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการเป็นพลเมืองและพลโลก รวมถึงทักษะ soft skill ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงาน ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการจัดการข้อมูล ทักษะความสำคัญระหว่างบุคคล จริยธรรมและทักษะการเป็นมืออาชีพ และทักษะความเป็นผู้นำ (Chaithawat & Sinjindawong, 2022)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education, TQF: Hed) มีแนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมการพัฒนานักศึกษาตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ ประกอบด้วยคุณวุฒิ 5 ด้าน ได้แก่ 1) คุณธรรม จริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้พบว่า ลักษณะเด่นของการพัฒนาทางวิชาการและมาตรฐานวิชาชีพ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีนั้น จัดให้เป็นการพัฒนา hard skill ส่วนการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ จัดเป็นการพัฒนา soft skill (Office of The Higher Education

Commission, 2018) ปัจจุบันได้มีใช้มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565 โดยให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาต้องมียอย่างน้อย 4 ด้าน 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านจริยธรรม 4) ด้านลักษณะบุคคล (Thai government Gazette, 2022)

hard skill เป็นทักษะวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานโดยตรงที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน อาจกล่าวได้ว่า hard skill เป็นทักษะการทำงานได้เสร็จ ส่วน soft skill เป็นการพัฒนาด้านทักษะหรือความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับคน อาจไม่เกี่ยวข้องกับความชำนาญในงานด้านใดด้านหนึ่งโดยตรง แต่เป็นทักษะที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จและก้าวหน้า ได้แก่ การสื่อสาร การนำเสนอ การบริหารคน การบริหารเวลา การบริหารทีมงาน การจัดการอารมณ์ตนเอง การตั้งใจและหัวานล้อม รวมทั้งความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบต่อสังคม เรียกว่า “สมรรถนะการบริหารจัดการคน” (People Management Competency) (Office of The Higher Education Commission, 2018)

Inta (2019) สรุปความแตกต่างระหว่าง hard skill กับ soft skill ไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. hard skill เป็นตัวบ่งบอกถึง ความฉลาด (smarts) หรือความสามารถทางสติปัญญา (Intelligence Quotient-IQ) ได้แก่ คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ การบัญชี เป็นต้น ส่วน soft skill บ่งบอกถึงความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient-EQ) ได้แก่ ทักษะการจัดการตนเอง เช่น ความมั่นใจในตนเอง การจัดการความเครียด

และทักษะเกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น การติดต่อสื่อสาร หรือทักษะการสร้างเครือข่ายทางสังคม

2. hard skill เป็นทักษะแห่งกฎหรือหลักเกณฑ์คงที่ เช่น การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ขณะที่ soft skill เป็นทักษะแห่งกฎหรือหลักเกณฑ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นได้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมองค์กรหรือบุคคลที่ทำงานด้วย เช่น ทักษะการสื่อสาร ที่ยึดกฎเกณฑ์ว่าด้วยวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยขึ้นอยู่กับผู้ฟังหรือเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร ความสำเร็จในการสื่อสารต้องพยายามสื่อสารให้ชัดเจนกับผู้ฟังและสามารถอธิบายสิ่งที่ต้องการสื่อสารนั้นให้เข้าใจตรงกันทั้งสองฝ่าย

3. hard skill สามารถเรียนรู้ได้จากโรงเรียนและหนังสือ โดยปกติบุคคลที่มีทักษะนี้ มักจะถูกกำหนดให้มีตำแหน่งและมีเส้นทางตรงไปสู่การยอมรับถึงความเก่งหรือความเชี่ยวชาญ ใน hard skill อาทิ การบัญชี หากบุคคลสามารถใช้ความรู้พื้นฐานการบัญชีและมีความรู้เกี่ยวกับบัญชีขั้นสูง จะสามารถทำงานเพื่อหาประสบการณ์และเข้าร่วมการสอบจนได้รับการรับรองเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA: Certified Public Accountant) ในทางตรงข้าม soft skill ไม่มีเส้นทางที่ชัดเจนในการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสอนในโรงเรียน แต่จะได้รับการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการทำงานที่เกิดขึ้นจากการเปิดรับหรือการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง

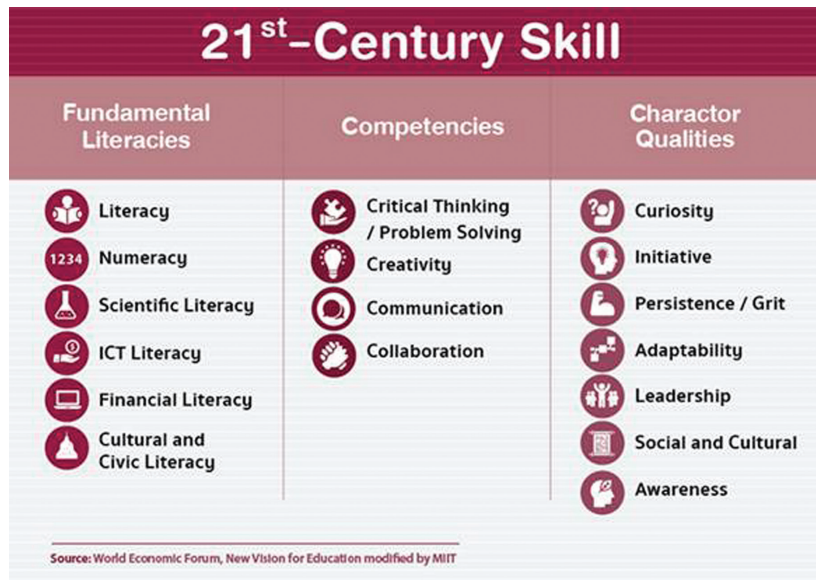
อย่างไรก็ตามในการทำงานประกอบด้วยทักษะทั้ง 2 ทักษะ ซึ่ง hard skill เป็นทักษะที่บุคคลใช้ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย

ขององค์กร และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องผ่านการเรียนในห้องเรียนหรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขณะที่ soft skill เป็นทักษะด้านอารมณ์และสังคม เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การที่เราจะมี soft skill ได้จะต้องมีประสบการณ์การลงมือ ซึ่งต้องอาศัยการเรียนรู้นอกห้องเรียนเป็นหลัก (Wattthanabut, 2021)

กล่าวได้ว่า soft skill มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อการทำงานของตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 (Inta, 2019) โดยเฉพาะคุณลักษณะ 8 ประการต่อไปนี้ 1) การติดต่อสื่อสาร 2) ภาวะผู้นำ 3) การทำงานเป็นทีม 4) การแก้ปัญหา 5) จริยธรรมในการทำงาน 6) การบริหารจัดการเวลา 7) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และ 8) ความคิดสร้างสรรค์ (Penratanahiran & Thongkham, 2021)

ทักษะเพื่อความอยู่รอดและเติบโตในศตวรรษที่ 21

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นรูปแบบใหม่ของการศึกษาที่ไม่ได้มีจุดหมายปลายทางเพื่อการสอน แต่เป็นการเรียนรู้ทักษะเพื่อความอยู่รอดในยุคที่ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการอยู่รอด World Economic Forum (WEF) จำแนกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มทักษะพื้นฐาน กลุ่มทักษะที่ต้องนำมาใช้ในการจัดการกับปัญหา และกลุ่มทักษะที่ใช้ในการจัดการตัวเองกับสภาพสังคม (Kongprachan, 2019; Maytwin, 2018) ดังนี้

ภาพที่ 1 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ที่มา: Kongprachan. (2019) referred to World Economic Forum (WEF)

1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน (foundational literacies) ทักษะพื้นฐานจำเป็นต้องใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับบริบทที่แตกต่างกัน ได้แก่ การใช้ภาษา (literacy) การคำนวณ (numeracy) การใช้วิทยาศาสตร์กับสิ่งรอบตัว (scientific literacy) การใช้เทคโนโลยี (ICT literacy) การจัดการด้านการเงิน (financial literacy) การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม (culture and civic literacy)

2. กลุ่มทักษะที่ใช้ในการจัดการกับปัญหา (competencies) กลุ่มทักษะที่ใช้ในการจัดการกับปัญหา หรือความท้าทายที่ต้องเจอในชีวิต ซึ่งจะมีความซับซ้อนมากขึ้น หรือเรียกกันว่า 4C's ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (critical thinking / problem – solving) 2) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (creativity) 3) ทักษะการสื่อสาร (communication) 4) ทักษะ

การทำงานเป็นทีม (collaboration) โดยกลุ่มทักษะนี้จะเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหา ให้ถูกจุด สร้างวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อแก้ปัญหานั้นให้ได้

3. กลุ่มทักษะที่ใช้ในการจัดการตัวเอง กับสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (character qualities) ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น (curiosity) การริเริ่มสร้างสรรค์ (initiative) ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (persistence/grit) ความสามารถในการปรับตัว เข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อม (adaptability) ความเป็นผู้นำ (leadership) และความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรม (social and culture awareness)

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวเพื่อให้ผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพและเพียงพอ สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ตลอดจนปรับทิศทางของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้บัณฑิตมีทักษะและสมรรถนะต่อการทำงาน ตรงตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมจึงมีการพัฒนาทักษะ 5 ส่วน (Ministry of Education, Science, Research and Innovation, 2021) ดังนี้

1. ด้านเทคโนโลยี เช่น พื้นฐานคอมพิวเตอร์ การวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรม การออกแบบและการซ่อมบำรุงด้านเทคโนโลยีไอที และการเขียนโปรแกรมขั้นสูง

2. ด้านสังคมและอารมณ์ เช่น การมีมนุษยสัมพันธ์และความเห็นอกเห็นใจ ความเป็นผู้นำ และการบริหารจัดการคน การสื่อสารและการต่อรองขั้นสูง ความเป็นผู้ประกอบการ การปรับตัวและการเรียนรู้ต่อเนื่อง การสอนและการฝึกอบรมผู้อื่น และทักษะเชิงพฤติกรรมขั้นสูง เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

3. ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต lifelong learner ได้แก่ growth mindset การเป็นผู้เรียนรู้แบบนำตนเอง (self-directed learner) และความสามารถในการ learn-unlearn-relearn

4. ด้านภูมิคุ้มกันต่อภาวะวิกฤติต่าง ๆ เช่น ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ความคล่องแคล่วปรับเปลี่ยน และตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว

5. 3R X 7C ได้แก่ ทักษะ 3R ประกอบด้วย reading (อ่านออก), (w) riting (เขียนได้) และ (a) rithmetics (คิดเลขเป็น) ทักษะ 7C ได้แก่ critical thinking and problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) collaboration, teamwork and leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) communications, information, and media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ) computing and ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) career and learning skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

การเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียนต้องเป็นไปในลักษณะสร้างประสบการณ์การเรียนรู้โดยการฝึกฝนผ่านการลงมือทำ (Maytwin, 2018) แทนการบรรยายหรือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แม้ว่า Tony Wagner (British Council) อาจารย์และผู้ร่วมก่อตั้ง Change Leadership Group แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ดให้ความสำคัญกับทักษะทางด้านอารมณ์ หรือ soft skill มากเป็นพิเศษ แต่ยังมีทักษะอื่น ๆ ที่ต้องให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 2 ทักษะเพื่อขยับเท่าทันโลก

ที่มา: Ministry of Education, Science, Research and Innovation (2021)

การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะ soft skill

บทความเรื่องนวัตกรรมกับกระบวนการทัศน์ การศึกษาศตวรรษที่ 21 (Sanrattana et al, 2016) ระบุว่า การสอนของศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบแตกต่างจากอดีต กล่าวคือ มุ่งให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ จากกระบวนการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (learning by doing) จากงานกิจกรรมในบริบทหรือปัญหา ในโลกที่เป็นจริง โดยกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิด จากทักษะ ขั้นต่ำไปสู่ทักษะขั้นสูงกว่า หลักสูตรส่งเสริมทักษะ เพื่อศตวรรษที่ 21 ที่ใช้วิธีการยึดปัญหาเป็นฐาน สร้างประเด็นสากลซับซ้อน สามารถเข้าถึงและมีความหมายต่อผู้เรียนที่มีความสามารถ และมีรูปแบบ

การเรียนรู้ที่หลากหลาย นั่นคือ 1) การคิดเชิงวิพากษ์ 2) การสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ความร่วมมือ 4) ความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีและสื่อ และ 5) ความตระหนักรู้ต่อโลก

เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม เน้นให้เป็นคนเต็มคน (whole person) จึงเน้นพัฒนา ทักษะเพื่อความอยู่รอด 7 ประการตามทัศนะของ Tony Wagner ที่เขียนหนังสือ The Global Achievement Gap: Why Even Our Best School Don't Teach the New Survival Skills Our Children Need-and What Can Do About It ได้แก่ 1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหา 2) ทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเครือข่าย

และการนำผู้อื่น 3) ทักษะความคล่องแคล่ว และสามารถปรับตัว 4) ทักษะการริเริ่มและการเป็นผู้ประกอบการ 5) ทักษะการสื่อสารโดยการพูดและการเขียนที่มีประสิทธิภาพ 6) ทักษะการเข้าถึงและการวิเคราะห์สารสนเทศ และ 7) ทักษะความเป็นผู้เอื้อยารู้จักเห็นและมีจินตนาการ

การเสริมสร้างทักษะนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในศตวรรษที่ 21

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา วิจัย บริการวิชาการในการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และได้กำหนดอัตลักษณ์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ด้านเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและการพัฒนา soft skill คือ มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ทุกคณะและทุกสาขาพัฒนาผู้เรียน (Student Development Division, Phranakhon Rajabhat University, 2023)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขานิเทศศาสตร์ มีแนวทางการส่งเสริมทักษะ soft skill ของนักศึกษาปริญญาตรี เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย มุ่งพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน อาทิ ภาควิชาการศึกษาที่ 2/2565 ส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมโครงการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาปลอดบุหรี่ สร้างสิ่งแวดล้อมให้ปลอดบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้า เครือข่ายวิชาชีพสุขภาพเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ แพทยสภาแห่งประเทศไทย จัดให้มีประกวดสื่อ social media นวัตกรรมและโครงการเพื่อการสถาบันอุดมศึกษาปลอดผลิตภัณฑ์

ยาสูบ ปี 2565 ในธีม “คนไทยไม่เอาบุหรี่ไฟฟ้า” ดังนั้น จึงได้นำโครงการดังกล่าวฯ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชาการสื่อสารการตลาดของนักศึกษาสาขาวิชานิเทศศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (design thinking) และการเล่าเรื่อง (story telling) ในการสร้างสรรค์คลิปประชาสัมพันธ์

การคิดเชิงออกแบบ เป็นกระบวนการให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ค้นหามาเพื่อนำมาสร้างสรรค์คลิปประชาสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง จากสื่อออนไลน์ และการสัมภาษณ์ประสบการณ์จริงของผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า นำมาสื่อสารด้วยด้วยการเล่าเรื่อง “รู้ตัวแต่ไม่ตั้งใจ”

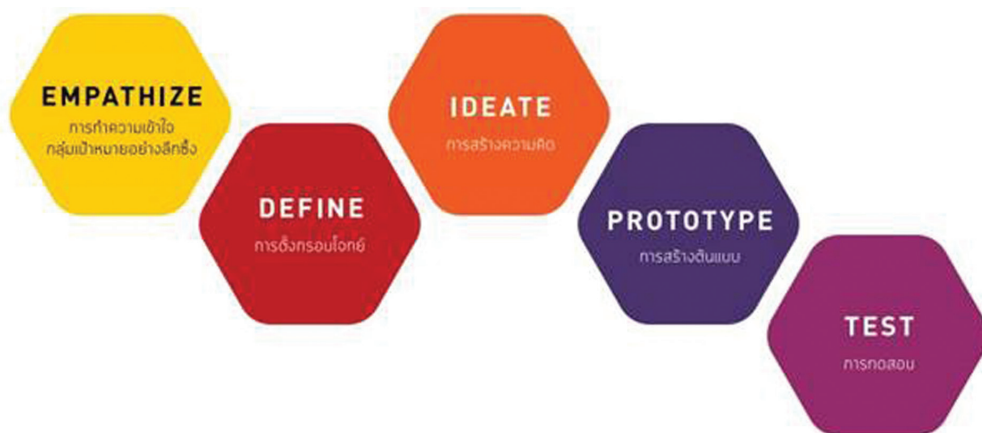
การคิดเชิงออกแบบ (design thinking)

การคิดเชิงออกแบบ คือ ระเบียบวิธีของกระบวนการคิดและวิธีการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ โดยให้ความสำคัญกับการหาแนวทางการออกแบบโดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Tantiyaswasdikul, 2022) ด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (empathize) 2) ตั้งกรอบโจทย์ (define) 3) สร้างความคิด (ideate) 4) สร้างต้นแบบ (prototype) 5) ทดสอบ (test) กล่าวโดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า สองขั้นตอนแรกคือการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง และการตั้งกรอบโจทย์เป็นขั้นตอนแห่งการสร้างความเข้าใจและตีความปัญหาเพื่อเป้าหมายของโครงการ ขั้นตอนที่สามการสร้างความคิด เป็นขั้นตอนแห่งการสร้างความคิดสร้างสรรค์และมุมมองจากหลาย ๆ คนในทีมเพื่อสร้าง

คำตอบหรือทางเลือกแก้ปัญหาใหม่ และขั้นตอนที่สี่ และห้า การสร้างต้นแบบและการทดสอบ คือขั้นตอน ทดสอบแนวคิดกับตัวแทนกลุ่มเป้าหมายและพัฒนา ต้นแบบเพื่อให้ได้แนวทางหรือนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และมีคุณค่าต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง (Israsena & Treerattanaphan, 2017)

ไม่เอาบูหรี่ไฟฟ้า” และมีรูปแบบเป็นคนที่ต้องสูบบุหรี่ไฟฟ้า

3. สร้างความคิด แนวคิดในการผลิตสื่อ ใช้แนวคิดการเล่าเรื่องร่วมด้วย เพื่อนำเสนอเรื่องเล่าต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงและน่าสนใจ เกิดความแตกต่างจากสื่ออื่น ๆ อีกทั้งสมาชิกได้ค้นคว้าหาข้อมูล

ภาพที่ 3 กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Standford d.school)

ที่มา: Israsena & Treerattanaphan. (2017)

ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบมาสู่แนวทางการออกแบบสื่อคลิปประชาสัมพันธ์ “คนไทยไม่เอาบูหรี่ไฟฟ้า” ดังนี้

1. ทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง โดยค้นหาข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ

2. ตั้งกรอบโจทย์ โดยได้ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับโทษของบูหรี่ไฟฟ้าจากข้อมูลแหล่งต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือ เพื่อหาปัญหาของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าจากมุมมองที่แตกต่าง นอกจากนี้ ผลของการประชุมของสมาชิกกลุ่มได้ข้อสรุปหัวข้อคลิปคือ “คนไทย

เกี่ยวกับโฆษณาบูหรี่ไฟฟ้ารูปแบบการผลิต ช่องทางการเผยแพร่ เพื่อหลีกเลี่ยงการผลิตซ้ำ

4. สร้างต้นแบบ ได้มีการผลิตสื่อคลิปและตรวจสอบผลงานเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด และได้ผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงกัน ด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน 1) ขั้นเตรียมการผลิต การเขียนสตอรี่บอร์ด หาสถานที่ และอุปกรณ์ประกอบ 2) การผลิต กระบวนการถ่ายทำ และ 3) การตัดต่อ หลังจากนั้นนำเสนอเพื่อให้ปรับแก้ไข

5. ทดสอบ ส่งเข้าประกวดโครงการตามเวลาที่กำหนด เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาผลการตัดสินได้รับรางวัลชนะเลิศ

ภาพที่ 4 ตัวอย่างโปสเตอร์ประกอบสื่อคลิป “คนไทยไม่เอาบุหรี่ไฟฟ้า”

ที่มา: Communication students, Phranakhon Rajabhat University. (2022)

สำหรับคลิป เรื่อง “รู้ตัวแต่ไม่ตั้งใจ” โดย ทีม Lady ประกอบด้วย นายสุวัฒน์ มีผา นางสาว เบญจพร มณีโรจน์ นางสาวชลีพร อินทรสวาท และนางสาวรินลดา คำแปงตัน นักศึกษาสาขา วิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เนื้อหาของสื่อเป็นเรื่องราวของคุณแม่สายปาร์ตี้ ที่ตั้งครรภ์แต่ละเลยการใส่ใจสุขภาพและลูกในท้อง

มีพฤติกรรมดื่ม สูบอย่างหนัก เดิมแม่วัยใสสูบบุหรี่ มวนธรรมดา พอตั้งท้องหันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน ด้วยความคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นหอม เมื่อเวลา ผ่านไปจนถึง 8 เดือน แม่จึงเลิกใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพราะ ไกล่คลอดกแล้วลูกจะเป็นอันตราย แต่มั่นก้สายเกินไป ส่งผลให้ลูกเกิดมาตัวเล็กผิดปกติและมีโอกาสเสี่ยง เสียชีวิต

ภาพที่ 5 คลิป เรื่อง “รู้ตัวแต่ไม่ตั้งใจ” โดยทีม Lady
 ทีม: Lady team (2022)

การเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ผลิตสื่อ social media ในครั้งนี้คือ นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้การทำงานเป็นทีม การประสานงาน การแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ และช่วยเหลือกัน ใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา สำหรับโจทย์ของการประกวดต้องตีโจทย์ให้แตก กล่าวคือ ต้องอภิปรายกันให้ชัดเจนและเข้าใจร่วมกันถึงเป้าหมายหรือประเด็นที่ต้องการสื่อสาร ใช้การคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างเนื้อหาด้วยการถอดบทเรียนจากชีวิตจริง ใช้การสื่อสารที่เรียบง่าย สื่อสารให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาและเข้าใจได้ง่าย

สรุป

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษามีทักษะที่พึงประสงค์ หรือทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งทักษะทางด้านวิชาชีพที่เรียกว่า hard skill และทักษะด้านคนและสังคม ที่เรียกว่า soft skill มีความสำคัญต่อการปรับตัวในการทำงานของนักศึกษายุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความท้าทาย และมีวิกฤตการณ์ต่าง ๆ มากมาย แม้ในสถาบันอุดมศึกษาได้มีการส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education, TQG: Hed)

ใน 5 ด้าน ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้แล้วก็ตาม แต่ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริม soft skill ให้มากยิ่งขึ้น โดยสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม นอกห้องเรียน เป็นกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา ของมหาวิทยาลัย หรือกิจกรรมในชั้นเรียน ด้วยการบูรณาการให้เป็นองค์รวม ทักษะต่าง ๆ ทั้ง hard skill และ soft skill สามารถเรียนรู้ได้จากการลงมือทำ ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมในแต่ละหลักสูตร อาทิ การทำโครงการ หรือการทำกิจกรรมที่มุ่งเน้นปัญหาเป็นฐาน

problem-based learning ปัญหาที่เป็น real world problem ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ผลงาน ทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสาร ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ในแต่ละหลักสูตร จะทำให้นักศึกษามีทักษะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกับ สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีการ ส่งเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนา soft skill มาอย่างต่อเนื่อง

REFERENCES

- British Council. (n.d.). **What skills do children in the 21st century need?** Retrieved from <https://www.britishcouncil.or.th/english/tips/general/miscellaneous/what-skills-do-children-need-in-the-21-century> [2023, 10 Nov.] (In Thai)
- Chaithawat, T. & Sinjindawong, S. (2022). The development activities to enhance soft skills in the workplace for undergraduate students of Phuket Rajabhat University. **Journal of Kasetsart Educational Review**. 37(2), 126-137. (In Thai)
- Inta, M. (2019). Soft Skilllls: The essential skill to be professionalism of the modern teachers. **The Journal of Education**. 20(1), 153-167. (In Thai)
- Israsena, P., & Treerattanaphan, C. (2017). Design thinking: learning by doing. Bangkok Thailand: Creative and Design Center (TCDC). (In Thai)
- Kongprachan, W. (2019). **21st century skills to survive despite the shaky position of humans in an irreversible digital world**. Retrieved from <https://www.nectec.or.th/news/news-pr-news/21st-centuryskills.html> [2023, 10 Nov.] (In Thai)
- Maytwin P. (2018). **21st century skill**. Retrieved from <https://medium.com/base-the-business-playhouse/21st-century-skill-ทักษะแห่งศตวรรษที่-21-898985d417hce> [2023, 10 Nov.] (In Thai)

- Ministry of Education, Science, Research and Innovation. (2017). **Adjust the Thai educational approach, focusing on building skills for Thailand to keep up with world changes**. Retrieved from <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-media/infographic/5173-641123general.html> [2023, 10 Nov.] (In Thai)
- Office of The Higher Education Commission. (2018). **Student development strategy: students in higher education institutions (217-2021)**. Retrieved from https://www.rmutto.ac.th/newspost/attachment/TR3332_235442.pdf [2023, 5 Nov.] (In Thai)
- Penratanahiran. R., & Thongkham, K. (2021). A Survey of soft skills needed in the 21st century workplace. **Rajabhat Rambhai Barni Research Journal**. 15(1), 59-69. (In Thai)
- Sanrattana, W. et al., (2016). Innovation and educational paradigm in the 21st century. **The Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University**. 7(2), 268-282. (In Thai)
- Student Development Division, Phranakhon Rajabhat University. (2023). **Identity of Phranakhon Rajabhat University graduates strengthening morality and ethics and developing soft skills**. Retrieved from <https://std-aff.pnru.ac.th/files/Free3/1698245787443.jpg?t=1698245787> [2023, 10 Nov.] (In Thai)
- Tantiyaswasdikul, K. (2022). **Design thinking process for creative problem solving**. Thammasat University: Pratumthani. (In Thai)
- Thai government gazette. (2022). **Higher education standard**. Retrieved from https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/A/020/T_0028.PDF, [2024, 29 Mar.] (In Thai)
- Watthanabut, B. (2021). Factors affecting that impact on soft skills development of Thai youth in 21st century. **The Journal of Research and Academics**. 4(1), 87-94. (In Thai)
-